

Andrzej Stawarz

I Spotkanie Mistrzów Małych Ojczyzn w Muzeum Niepodległości

Niepodległość i Pamięć 12/1 (21), 291-298

2005

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Andrzej Stawarz
Warszawa

I Spotkania Mistrzów Małych Ojczyzn w Muzeum Niepodległości

W dniach 9-12 marca 2005 r. odbyły się w Muzeum Niepodległości w Warszawie I Spotkania Mistrzów Małych Ojczyzn. Inicjatywa ta narodziła się w związku z zainteresowaniem problematyką regionalną, jakie w latach 2000-2004 okazywała znaczna część publiczności odwiedzającej Muzeum Niepodległości podczas spotkań w ramach cykli „Mazowsze – dziedzictwo i współczesność” oraz „Prezentacje – mistrzowie małych ojczyzn”. W roku 2005 dyrekcja muzeum postanowiła zaproponować widzom nową, bardziej atrakcyjną merytorycznie i widowiskowo formę imprez poświęconych prezentacji dorobku kulturowego małych i dużych miast oraz gmin. Do początku 2005 r. zebrano oferty od szeregu podmiotów zainteresowanych uczestnictwem w tego rodzaju cyklu rozszerzonych spotkań. Warunkiem zakwalifikowania do udziału w imprezie było przedstawienie takiej oferty programowej, która uwzględniała tradycje historyczne (w tym niepodległościowe) miasta lub gminy, dziedzictwo kulturowe danego mikroregionu oraz możliwość prezentacji współczesnych osiągnięć twórczych lokalnych środowisk, opartych np. na folklorze, jak i własnych inscenizacjach twórczości współczesnych autorów polskich (kompozytorów, literatów, dramaturgów) itp. Spośród wielu ofert Muzeum Niepodległości zdecydowało się zaprosić do współorganizacji I Spotkań Mistrzów Małych Ojczyzn – firmę NeoMedia z Warszawy, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Szydłowca, Towarzystwo Miłośników Milanówka oraz Gminę Gdów (woj. małopolskie).

Inauguracja I Spotkań Mistrzów Małych Ojczyzn odbyła się 9 marca br. Gościem specjalnym był prof. dr hab. Marek Kwiatkowski, wieloletni dyrektor Łazienek Królewskich w Warszawie, znakomity historyk sztuki, jeden z najwybitniejszych warsawianistów, a poza tym człowiek o niezwykle osobowości i uroczy gawędziarz. Profesor Marek Kwiatkowski to jedna z osób najbardziej zasłużonych w dziele ratowania polskiego dziedzictwa kultury, ale też niewątpliwie „mistrz małej ojczyzny” – człowiek wręcz zakochany w Warszawie, jej dziejach i architekturze, świetny gospodarz Łazienek – jednego z najbardziej ulubionych przez warszawiaków miejsc. Sylwetkę Profesora przedstawił na początku spotkania Zygryd Rekosz, wieloletni działacz ruchu regionalnego na Mazowszu (jak się okazało obaj Panowie są od kilku lat honorowymi prezesami Mazowieckiego Towarzystwa Kultury!). Następnie – jak zawsze ze swadą i humorem – Profesor podzielił się z uczestnikami spotkania swoimi refleksjami dotyczącymi wydanego niedawno albumu autorskiego *Warszawiacy – to Warszawa!* (Warszawa w latach 1914-1939). Profesor odpowiedział na kilka pytań z sali, następnie – na

zakończenie pierwszej części spotkania podpisywał miłośnikom Warszawy prezentowany album. Po przerwie z recitaleń piosenek z repertuaru Hanki Ordonówny wystąpiła Barbara Jędrychowska, śpiewaczka Opery w Poznaniu, której akompaniował Krzysztof Gruszka (fortepian). Bardzo oryginalnie przygotowany przez artystkę program doskonale wprowadził widzów w nastrój przedwojennych warszawskich lokali kabaretowych, znakomicie przypominając tradycję pieśniarską i piosenkarską tamtych lat, dziś najlepiej znaną przede wszystkim kolekcjonerom starych płyt gramofonowych oraz miłośnikom przedwojennych filmów. Spotkanie z Profesorem oraz recital, a także wydany z tej okazji koktajl zostały przygotowane dzięki Halinie Barbarze Kielich (NeoMedia) oraz Mirosławowi Aronowskiemu, właścicielowi stylowej restauracji „Nowolipie za Drzwiami”.

Drugi dzień Spotkań poświęcony był prezentacji Szydłowca – stolicy kulturalnej Mazowsza 2005. Dzięki wspólnym staraniom Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Szydłowca i Szydłowieckiego Centrum Kultury „Zamek”, wspartych przez burmistrza Szydłowca Andrzeja Jarzyńskiego, powstał bardzo interesujący program, który widzowie przyjęli bardzo ciepło. W niezwykle sympatycznej atmosferze spotkanie prowadziła Irena Przybyłowska-Hanusz, prezes Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Szydłowca. W pierwszej części widzowie zapoznali się z historią i zabytkami Szydłowca i okolic, oglądając świetnie przygotowaną prezentację multimedialną. W drugiej części młodzi adepci sztuki teatralnej występujący w ramach Młodzieżowej Sceny Poezji „U Radziwiłła” (działającej przy Szydłowieckim Centrum Kultury) przedstawili oryginalny spektakl pt. „Był taki czas...” w reżyserii Zdzisławy Lorenz Hanusz. Spektakl został przygotowany w związku z 25 rocznicą Sierpnia 1980 roku. Wykorzystano w nim teksty Stanisława Barańczaka, Zbigniewa Herberta, Kazimierza Wierzyńskiego oraz poezję stanu wojennego. Bardzo ciekawie i świeżo zabrzmiały piękne pieśni przypomniane przez młodzież: „Władza” i „Wolność” (Marka Grechuty), „Zbroja” (Jacka Kaczmarskiego), „Nadzieja” (do słów Asnyka z muzyką Zbigniewa Preisnera) oraz „Piosenka o niepamięci” (L. Czajkowskiego). Całość muzycznie opracowała Danuta Klepaczewska. Niewątpliwie spektakl „Był taki czas” stał się swoistym wydarzeniem – z pewnością będzie on jeszcze wielokrotnie pokazywany w szkołach czy domach kultury, jak również Muzeum Niepodległości w związku z obchodami rocznicy Sierpnia 1980 roku ponownie zamierza zaprosić utalentowaną młodzież Sceny Poezji „U Radziwiłła” z Szydłowca. Trzeba szczególnie uhonorować trud wielu osób, które przyczyniły się do zorganizowania udziału Szydłowca w I Spotkaniach Mistrzów Małych Ojczyzn. Zadanie to spoczywało przede wszystkim na paniach – Irenie Przybyłowskiej-Hanusz, Małgorzacie Bernatek (dyrektor Szydłowieckiego Centrum Kultury „Zamek”), Sławie Hanusz (opiekun Młodzieżowej Sceny Poezji „U Radziwiłła”), Barbarze Pataj (plastyk), Danucie Klepaczewskiej (kierownik Chóru miasta Szydłowca) i Marzenie Olszewskiej (sekretarz Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Szydłowca). Nieobecnego na prezentacji burmistrza Szydłowca reprezentował Henryk Baniak, naczelnik Wydziału Edukacji, Rozwoju i Promocji Urzędu Miejskiego w Szydłowcu.

Następnego dnia odbyło się spotkanie przygotowane przez Towarzystwo Miłośników Milanówka, które poprowadzili Andrzej Pettyn (prezes TMM) i prof. dr hab. Arkadiusz Kołodziejczyk, historyk. Obaj panowie dokonali prezentacji najnowszej antologii tekstów pt. „Milanówek – mały Londyn”. Przede wszystkim skupiono się na wątku działalności przywódców Polskiego Państwa Podziemnego na terenie Milanówka i w okolicy w okresie po Powstaniu Warszawskim do momentu wkroczenia wojsk sowieckich na początku 1945 roku. Prezentowana antologia zawiera zarówno opraco-

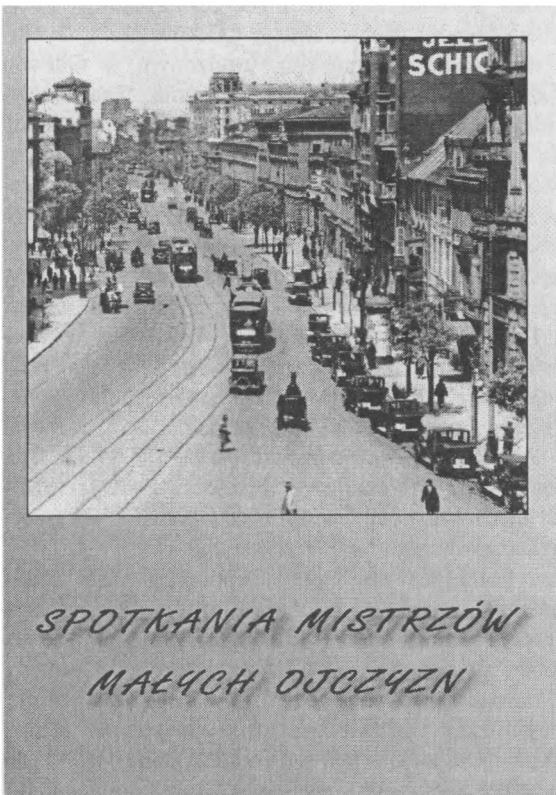
wania naukowe czy dokumentalne, jak i wiele wspomnień czy relacji z przełomu 1944/1945. Stanowi zatem bardzo cenne źródło wiedzy o tamtym czasie, kulisach wielu zdarzeń, pierwszych represjach jakie spotkały działacze Polskiego Państwa Podziemnego i żołnierzy AK ze strony władz sowieckich (NKWD), a także niezwykle trudnych i złożonych realiach codzienności w warunkach tzw. wyzwania spod okupacji niemieckiej. Redaktor antologii Andrzej Pettyn na zakończenie prezentacji zapowiedział następny tom, który będzie dotyczył pierwszych lat powojennych i ukaże się w połowie tego roku. Ważnym dopełnieniem spotkania było odczytanie przez Ryszarda Bacciarellego fragmentów wspomnień o Miłanówku ze stycznia 1945 roku. Warto dodać, iż na spotkanie przybyło wielu kombatantów, którzy w latach okupacji niemieckiej uczestniczyli w działalności zbrojnego podziemia (głównie akowskiego) na terenie Miłanówka i okolicznych miejscowości.

W ostatnim dniu Spotkań gościli w Muzeum Niepodległości liczni przedstawiciele gminy Gdów. Imprezy przewidziane na ten dzień (12 marca – sobota) zostały zorganizowane pod patronatem wójta Zbigniewa Wojasa, wspólnym sumptem Dworu „Bella Vita”, Stowarzyszenia Przyjaciół Ziemi Gdowskiej oraz Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki w Gdowie. Świetnie i atrakcyjnie opracowany program potoczył się wartko i wzbudził aplauz publiczności. Kolejno widzowie po omówieniu historii i sytuacji dzisiejszej oraz perspektyw rozwoju gminy Gdów (wypowiedzi wójta i jego zastępcy) obejrzeli program multimedialny prezentujący najciekawsze miejsca i zabytki gminy Gdów, wysłuchali krótkiego wystąpienia prezesa Stowarzyszenia Przyjaciół Ziemi Gdowskiej Tadeusza Feliksa o dorobku prowadzonej przez niego organizacji, obejrzeli oryginalne widowisko wielkopostne Zespołu Regionalnego „Gdowanie”, wysłuchali prelekcji Seweryna Wisłockiego o Michale Grażyńskim, urodzonym w Gdowie wojewodzie śląskim, obejrzeli dwa spektakle młodzieżowego Zespołu Teatralnego ASKONT (w tym „Serenadę” Sławomira Mrożka w reż. Edyty Trojańskiej-Urbanik), obejrzeli występy folklorystyczne Koła Gospodyń Wiejskich z Pierzchowa, rodzinnej miejscowości gen. Jana Henryka Dąbrowskiego (wśród zaprezentowanych pieśni znalazły się także utwory poświęcone postaci generała) oraz młodzieżowego zespołu obrzędowego „Śmigurciorze”. Podczas przerw w koncertach i występach publiczność korzystała z możliwości zapoznania się ze specjalnie przygotowanymi stoiskami Gminy Gdów, Koła Gospodyń Wiejskich, Dworu „Bella Vita” z Woli Zręczycy – w oryginalnej scenografii wystroju holu Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów. Natomiast w westybuli na I piętrze Pałacu odbywała się degustacja potraw regionalnych, przygrywała też kapela towarzysząca zespołowi „Gdowanie”, prezentowany był sprzęt klubu lotniarzy. Na zakończenie Spotkań odbyło się losowanie nagród w specjalnie zorganizowanej loterii fantowej. Główną nagrodę – wycieczkę do Lwowa, ufundowaną przez Biuro Usług Turystycznych „Artur”, wygrał mgr Włodzimierz Brodecki z Krakowa – świetny organizator wielu uroczystości patriotycznych, w tym uroczystości rocznicowych pod kopcem gen. Jana Henryka Dąbrowskiego w Pierzchowcu.

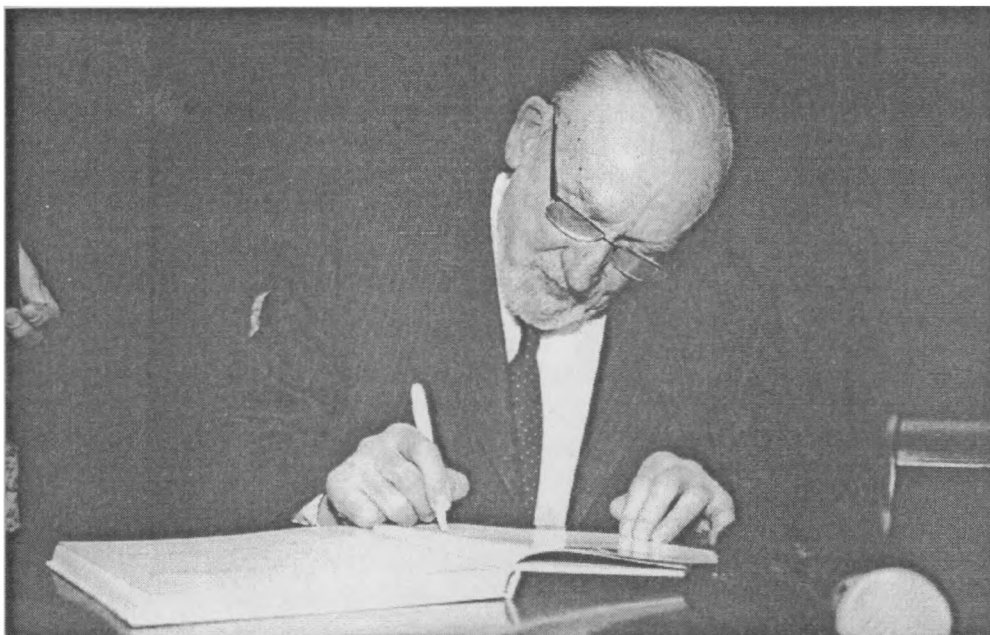
Trzeba wspomnieć, iż organizatorzy kolejnych dni Spotkań ponieśli wiele trudu, ale też otrzymali bardzo mocne wsparcie – organizacyjne, techniczne i finansowe – swoich władz samorządowych (Szydłowiec, gmina Gdów). Okazało się też, iż dla dobrego zaprezentowania walorów i dorobku swoich małych ojczyzn potrafią się porozumieć i wspólnymi siłami przygotować bardzo ciekawe propozycje – instytucje kultury, stowarzyszenia społeczno-kulturalne, organizacje lokalne oraz firmy prywatne prowadzące działalność gospodarczą. Dodatkowo udało się też pozyskać sponsorów, którzy od pewnego czasu coraz skuteczniej wspierają Muzeum Niepodległości: Fundacja „Po-

lonia Restituta”, firma cukiernicza „A. Blikle”, Poczta Polska, Biuro Usług Turystycznych „Artur”. Podczas Spotkań wielu widzów mogło obejrzeć też wystawy (stałą i zmienne) oraz skorzystać z oferty księgarskiej: czynne były stoiska przygotowane przez Oficynę Wydawniczą RYTM, Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, Fundację „Polonia Restituta” i Muzeum Niepodległości. Patronat medialny objęły: Telewizja Polska S.A. (Program 3 oraz TV Polonia) i Polskie Radio (Program 2). Natomiast patronatu odmówiła nam redakcja „Rzeczpospolitej” (promująca zresztą wcześniej album prof. dr Marka Kwiatkowskiego) – na szczęście był to jedyny „zgrzyt” w całej imprezie. Wszystkie przedstawione w ramach I Spotkań Mistrzów Małych Ojczyzn imprezy spotkały się z bardzo dobrym przyjęciem licznie zgromadzonej publiczności – łącznie podczas 4 dni przez Muzeum Niepodległości przewinęło się ponad 600 osób.

Muzeum Niepodległości ma nadzieję na wprowadzenie Spotkań Mistrzów Małych Ojczyzn do swojego programu imprez dorocznych na stałe. Atrakcyjność, różnorodność i wysoki poziom poszczególnych prezentacji stanowi gwarancję zainteresowania problematyką tradycji i współczesnych osiągnięć kulturalnych regionów czy miejscowości coraz szerszego kręgu publiczności. Ale idea główna, na której oparto pomysł Spotkań, to przede wszystkim stałe, systematyczne przybliżanie społeczeństwu najbardziej wartościowych tradycji historycznych (jakże żywych w wielu małych ojczyznach), posiadających wielkie – częstokroć jednakowoż niedoceniane – znaczenie dla wychowania patriotycznego, jak i aktywizacji kulturalnej poszczególnych społeczności lokalnych, wspólnot i całych regionów.

Okładka zaproszenia z programem

Prof. dr Marek Kwiatkowski podpisuje swoją nową książkę – album „Warszawiacy – to Warszawa!” (9 marca 2005)

Recital piosenek z repertuaru Hanki Ordonówny – śpiewa Barbara Jędrychowska (9 marca 2005)

Irena Przybyłowska-Hanusz opowiada o przeszłości i zabytkach Szydłowca (10 marca 2005)

Fragment spektaklu „Był taki czas...”, w wykonaniu adeptów Młodzieżowego Teatru Poezji „U Radziwiłła” z Szydłowca (10 marca 2005)

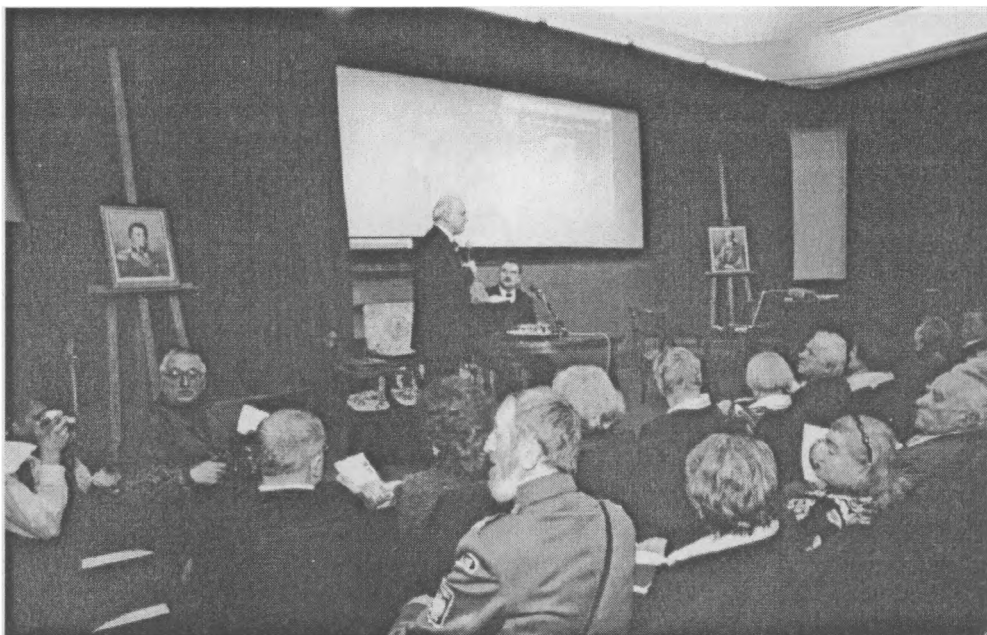

Prof. dr hab. Arkadiusz Kołodziejczyk i Andrzej Pettyn prezentują antologię „Milanówek – mój Londyn” (11 marca 2005)

Oryginalna aranżacja prezentacji Gminy Gdów w holu Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów (12 marca 2005)

Inauguracja prezentacji dziedzictwa historycznego i dorobku kulturowego Gminy Gdów
(12 marca 2005)

Fragment widowiska wielkopostnego w wykonaniu Zespołu Regionalnego „Gdowanie”
(12 marca 2005)